

Sakkunnigutlåtanden över de sökande till Lars Hiertas professur i statsvetenskap i Stockholm

Som sakkunniga för tillsättningen av Lars Hiertas professur i statsvetenskap får vi härmed överlämna vår gemensamma beskrivning av de sökande, medan våra enskilda ställningstaganden och förslag översänds separat.

Behörigt att anställas som professor är den som har visat såväl vetenskaplig som pedagogisk skicklighet samt ledarskaps- och samarbetsförmåga. Särskild vikt läggs vid vetenskaplig och pedagogisk skicklighet. Genom lokalt beslut skall för denna anställning särskild vikt också läggas vid administrativ skicklighet och i annonsen sägs uttryckligen att arbetsuppgiften kan bestå i att vid behov fullgöra uppdraget som perfekt.

Den vetenskapliga skickligheten visar sig dels genom egen forskning, dels genom förmåga att leda och planera forskning. Det första, viktiga momentet diskuteras ofta i termer av "bredd" respektive "djup" i forskningen. För oss är "djup" det viktigaste, om vi nu skall använda dessa klichéer. Avgörande för sådan vetenskaplig skicklighet som visats genom egen forskning är att den sökande gått på djupet med ett forskningsproblem, visat originalitet och dragit egna slutsatser. I och för sig är mångsidighet en tillgång; en professor måste vara beredd att ta ställning till en rad forsknings- och avhandlingsprojekt utöver den egna specialiteten. Om det skulle visa sig att det finns en sökande som visat "djup" på flera områden, vore detta därför en tillgång. Men mångsidighet får aldrig köpas till priset av ytlighet. Den som inte borrar sig ner till en egen *point of view* i en vetenskaplig fråga har inte odat upp den omdömesförmåga, som är nödvändig för att fullgöra professorsåliggandena väl.

När det gäller pedagogiska och administrativa meriter, lägger vi tonvikten i vår bedömning på lärarskicklighet och kreativitet snarare än på volymmått på antal undervisningstimmar eller antal uppdrag.

Sedan tre sökande återtagit sina ansökningar kvarstår sju: professorerna Ulf Bjereld, Henry Bäck, Victor Pestoff och Diane Sainsbury samt docenterna Marie Demker, Sven Eliaeson och Tommy Möller. De behandlas här i bokstavsordning.

Ulf Bjereld

Ulf Bjereld (f. 1957) disputerade i statsvetenskap vid Göteborgs universitet 1989 och har sedan verkat vid samma lärosäte som forskarassistent och universitetslektor. Han blev docent 1993 och är numera befordrad till professor.

Bjereld har bedrivit forskning huvudsakligen inom tre statsvetenskapliga fält: internationell politik, kön och politik samt politisk opinionsbildning. Tyngdpunkten i hans produktion inom fältet internationell politik rör sig om svensk utrikespolitik, speciellt partiernas inverkan. Opinionsbildningens problem, speciellt i fråga om utrikespolitik, försvar, våld och moral, bildar en gemensam linje i hans produktion.

Doktorsavhandlingen *Svensk Mellanösternpolitik. En studie av Sveriges agerande och ställningstagande gentemot konflikterna i Mellanöstern 1947-1985* (1989) är en utrikespolitisk analys med en innovativ kombination av kvalitativa och kvantitativa metoder. Förändringen 1967-74 från en tidigare svensk pro-israelisk till en påföljande pro-palestinsk politik förklaras genom en systematisk utvärdering av potentiella förklaringsfaktorer med särskild vikt fäst vid opinionsfaktorn, beroendet av olja samt säkerhetsaspekterna. Arbetet visar stor analytisk skärpa, genomförs nyanserat och försiktigt, och författaren resonerar energiskt i sin jakt efter svar. Bjereld använder främst kvalitativ analys och framträder i avhandlingen som en solid forskare.

Perspektivet vidgas i nästa större arbete, *Kritiker eller medlare? Sveriges utrikespolitiska roller 1945-1990* (1992). Problemställningen gäller huruvida den utrikespolitiska rollen som kritiker motverkar rollen som medlare. Materialet är den svenska utrikesministerns årliga tal i riksdagen och i FN, metoden är innehållsanalys och jämförelser görs med Finland och Österrike.

Analysen omfattar också två fallstudier, Sveriges ställningstagande till Vietnamkriget och till Iran/Irak-kriget. Arbetet genomförs grundligt och systematiskt. Boken sammanfattas på engelska i artikeln "Critic or Mediator? Sweden in World Politics 1945-1990", *Journal of Peace Research* 1995.

År 1995 kom även boken *Utrikespolitiken som slagfält. De svenska partierna och utrikesfrågorna* med Marie Demker som medförfattare. Partier, ideologi och utrikespolitik har länge varit ett något sparsamt utforskat tema både i Sverige och utomlands, varför arbetet redan av detta skäl förtjänar uppmärksamhet. Både verket som helhet och de flesta enskilda delarna motsvarar höga förväntningar. Bjereld och Demker har skrivit inlednings- och avslutningskapitlen gemensamt. Uppläggningsav boken är klar och systematisk och väl förankrad i den internationella litteraturen. I fem ensamförfattade kapitel behandlar Bjereld väljarnas engagemang i utrikespolitiken, riksdagens roll i utrikespolitiken över tid, partikonfrontationer om utrikespolitiska frågor, en fallstudie av alliansfrihetsdebatten 1946-52, samt en fallstudie av biståndsprojektet BaiBang. Materialet presenteras och analyseras med insikt och klarhet. Utrikespolitiken framställas som i huvudsak indirekt påverkingsbar genom politiseringseffekter på sex arenor (väljararenan, den parlamentariska arenan, den partiinterna arenan, implementeringsarenan, mediearenan, den internationella arenan), vartill kommer ytterligare en variant, nämligen att ett parti genom sitt agerande direkt kan påverka regeringens beslut. Den senare, centrala aspekten ges dock föga utrymme i analysen. Allt som allt står man här inför en vägande studie, både i bredd och djup. En engelskspråkig sammanfattning med Demker föreligger: "Foreign Policy as Battlefield", *Scandinavian Political Studies* 2000.

Inom samma forskningsområde utkom två år senare boken *Hjalmarsonaffären. Ett politiskt drama i tre akter* (1997). Boken ingår i ett i större tvärvetenskapligt program "Sverige under kalla kriget", som Bjereld tagit initiativet till. Problemställningen lyder: Varför blev högerledaren Jarl Hjalmarson utestängd från den svenska FN-delegationen i 1959? Författaren söker svar

på frågan vilka mera generella motiv som låg bakom den svenska kalla-krigspolitiken: säkerhetspolitiska överväganden, ideologisk övertygelse eller inrikespolitiska hänsyn. Undersökningen genomförs med systematik och stringens. Undéns beslut förklaras med de realpolitiska grunder han själv anger, efter det att författaren gått igenom en lång rad möjliga alternativ. Den något omständliga diskussionen ger länge intryck av att författaren söker koka soppa på en spik men i de två sista kapitlen förmår författaren lyfta analysen genom att betrakta fallet Hjalmarson som en vändpunkt i svensk efterkrigs politik; speciellt är analysen av inbyggda spänningar i Undénlinjen välformulerad och analytiskt kraftfull. Till form och disposition tycks dock boken vara en något hastigt utgivet produkt som kunde ha vunnit på en viss ytterligare bearbetning.

Bjereld beträder ett nytt forskningsfält i boken *Kön och politiskt våld. Attityder under svensk efterkrigstid* (1998). Här studeras kvinnors och mäns inställning till utrikespolitiska frågor, krig, militären och säkerhetspolitiska frågor. Bjerelds huvudhypotes formuleras: "Skillnader i fysisk styrka mellan män och kvinnor leder till skilda könsbaserade intressen kring våldets legitimitet." Från detta härleds att män och kvinnor har olika inställning till våld och till därmed förbundna företeelser. Empiriskt är det fråga om en attitydundersökning med såväl svenska surveydata som undersökningar från andra länder. Centralt i materialet står Bjerelds egna barmintervjuer. Undersökningen är en i sitt slag välde signerad och effektivt genomförd studie, som dock påtagligt brister i fråga om anknytning till den bredare, livliga genusvetenskapliga diskursen. Boken sammanfattas i en mindre uppsats på engelska i tidskriften *Gender and Society*.

Boken *Staten och det goda livet* (2000) för vidare Bjerelds intresse för politisk opinionsbildning. Författaren vill nå klarhet om vad man kan anse såsom "moraliska" frågor och vad man kan anse såsom "politiska" samt varför moralen får så lite utrymme i den offentliga debatten. Det är en förhållandevis enkel studie utan större teoretiska ambitioner.

Ytterligare ett antal opinionsundersökningar föreligger i artikelformat.

Bjereld har gjort betydelsefulla insatser som forskningsledare i flera större projekt, bland annat det redan nämnda om Sverige under kalla kriget.

Som pedagogisk merit kan Bjereld bland annat åberopa boken *Varför vetenskap?* (1999) tillsammans med Demker och Hinnfors. Boken rör sig i snabba språng, måhända väl snabba, mellan metodologiska och vetenskapsteoretiska plan och nyttiga råd blandas med tillspetsade, kontroversiella och korthuggna omdömen. Änjo märker man en ovilja hos Bjereld att problematisera sina egna utgångspunkter och författarna har uppenbarligen inte beaktat att styrkan i den egna ståndpunkten inte försvagas utan tvärtom förstärks genom en kritisk diskussion av den valda ansatsen, i det här fallet en i och för sig sunt positivistisk grundhållning. Intrycket av en något hastigt producerad bok förstärks av att upphovsmannen till idéerna om *method of agreement* och *method of difference* identifieras som C. Wright Mills i stället för John Stuart Mill (s. 80).

Bjerelds pedagogiska meriter innefattar också dels andra skrifter med pedagogiskt syfte, dels omfattande undervisningserfarenhet på skilda nivåer. Han har varit huvudhandledare för fem doktorander, varav tre disputerat.

Bjerelds administrativa meritering innefattar studierektorsansvar på såväl grund- som forskarutbildningsnivå. Bjereld är för närvarande ordförande i Statsvetenskapliga förbundet.

Ulf Bjereld blev kompetensförklarad för professur i och med befordran. Vi skulle vilja beskriva honom som en grundlig och systematisk forskare med betydande analytisk skärpa, metodiskt mångsidig och stilistiskt (i allmänhet) nyanterad. Hans teoretiska insatser är sällan distiga och ofta lånade från andra (liksom hans data). Vissa studier skulle ha vunnit på större eftertanke och fördjupning. Alla hans böcker är skrivna på svenska men de flesta är publicerade i engelska sammanfattnings- eller peer-review tidskrifter. Hans produktion är imponerande omfångsrik. Han är pedagogiskt och administrativt väl meriterad.

Henry Bäck

Henry Bäck (f.1947) disputerade 1979 och blev filosofie doktor 1982 vid Stockholms universitet, där han antogs som docent 1988. Bäck var anställd vid Statsvetenskapliga institutionen i Stockholm 1969-1995, bl.a. som högskolelektor 1991-1995. 1996 förordnades han som professor i offentlig förvaltning med statsvetenskaplig inriktning, särskilt kommunal politik och förvaltning, vid Förvaltningshögskolan vid Göteborgs universitet.

Tre teman dominerar Bäck's forskning. Det första gäller proteströrelser. Redan i doktorsavhandlingen *Den utrikespolitiska dagordningen. Makt, protest och internationella frågor i svensk politik 1965-1973* (1979) framträdde Bäck som en driven specialist på kvantitativa forskningsmetoder. Protester och avvikande, utomparlamentariskt politiskt beteende med Vietnamrörelsen som den mest namnkunniga var ett tidens tecken. En sentida läsare kan inte låta bli att roas av att här se proteströrelsernas ofta akademiskt utbildade företrädare, vilka vetenskapligt fördömde positivismen, själva utsätts för hela tyngden av denna analysriktningens raffinerade metodarsenal. Till yttermera visso väljer författaren en rationalistisk, inte en strukturalistisk utgångspunkt: aktivisterna antas vara förnuftiga personer "som menar vad de säger", de har skäl för sina handlingar och protesterna tänks erbjuda en kanal för de maktlösa. Genom utförliga metodiska överväganden, variabelkonstruktioner, sambandsberäkningar och hypotesprövningar söker Bäck "använda den okonventionella politiska aktiviteten för att belysa samhällets maktrelationer." Hur detta närmare bestämt skall gå till blir dock aldrig helt klart för läsaren trots de utförliga diskussionerna om det metodiska tillvägagångssättet och avhandlingens ter sig mera som ett antal tekniskt klanderfria punktanalyser än som ett helt följdriktigt resonemang. Författarens slutsats är att maktlöshetshypotesen, efter vissa modifieringar, får ett visst stöd av det empiriska materialet. Denna hypotes är rimligare, menar Bäck, än motsatsen, som inte sällan hävdas, nämligen att det skulle vara de resursstarka som protesterar. Avhandlingen är en habil debut, tekniskt-metodisk stark men

undanglidande i fråga om design och argumentation.

Bäck's andra och dominerande forskningsområde avser kommuner, den svenska statskunska- pens mest genomforskade område där Bäck spelat en central roll under både den andra och den tredje vågens kommunalforskning. Inom detta fält kan Bäck åberopa en lång rad arbeten. Till- sammans med Gunnar Wallin och Merrick Tabor har han utgivit *Kommunalpolitikerna. Re- krytering, arbetsförhållanden, funktioner del 1 och 2* (1981), bemängd med tät information så- som betydelsen av kommunstorlek, partistorlek, partillhörighet etc. och ingående analys av de förtroendevaldas arbetsförhållanden och skilda roller. I dessa och andra kommunstudier av Bäck's penna ingår den metodiska färdigheten och den kommunalpolitiska sakkunskapen en förkrossande förening. Två uppsatser förtjänar att särskilt lyftas fram ur Bäck's rika kommunal- politiska fatabur. I ”Decentralization, Privatiza- tion and Representativeness in Local Govern- ment”, *New Models of Local Organizing*, red. Peter Bogason (1996) visar han i en stringent analys vilken försämring av representativiteten i svenska kommuner, som det minskade antalet förtroendevalda medfört för den lokala demo- kratini i Sverige; representativiteten har studerats såväl avseende kön, ålder, klass, invandrarstatus och region. Alla dessa tendenser är mest uttalade i de kommuner, som gått längst i fråga om priva- tisering och marknadsorientering. Med Folke Johansson och Helge O. Larsen analyserar han i ”Local government in Nordic big cities”, *Urban Democracy*, red. Oscar W. Gabriel, Vincent Hoffmann-Martinot och Hank V. Savitch (ma- nuskrift 2000) den kommunala demokratis starka ställning i de nordiska länderna men ock- så nya tendenser, som han är utmärkt förtrogen med, såsom sjunkande valdeltagande, protester- relser, marknadsorientering och implemente- ring på kommunal nivå. Som ofta är fallet visar sig det komparativa greppet fruktbart och upp- satsen är elegant och lärorik.

I den tredje vågens kommunalforskning (forskningsprogrammet ”Demokrati i föränd- ring”) har Henry Bäck bland annat bidragit med *Kommunpolitiker i den stora nyordningens tid* (numera utgiven 2000). Det är nu dags att upp-

märksamma andra förändringar än effekterna av kommunsammanslagningarna, säger han inled- ningsvis, och fokuserar de organisationsföränd- ringar, som företagits i kommunerna, mot bak- grund av såväl den ideologiska kritiken mot väl- färdsstaten som den ekonomiska pressen på den kommunala ekonomin. På sedvanligt sätt pre- senteras ett omfattande empiriskt material, den- na gång kompletterat med illustrativa fallstudi- er. Bäck är oroad av management-filosofins ge- nomslag i den kommunala verksamheten och diskuterar i denna påfallande spänstigt skrivna bok politiskt–teoretiska frågor som särintressen och allmänintresset, partiernas framtida roll och möjligheten till ansvarsutkrävande, när kom- munerne mer och mer organiseras som storföretag med samarbete som honnörsord. Detta arbe- te, som är något av den mogne forskarens sam- manfattning av ett långvarigt åtagande som kommunalforskare, skulle vi vilja beteckna som Bäck's bästa hittills — sammanhållet, genomre- flekterat, starkt engagerat och engagerande.

Bäck's tredje kompetensområde är invandrar- forskning. På detta område har han bland annat utgivit *Jugoslaviska invandrarföreningar i Sve- rige* (1989), två uppsatser (1993 och 1998) med Maritta Soininen i engelskspråkiga tidskrifter och *Den kommunala invandrapolitiken* (med Maritta Soininen 1998). På ännu ett område vi- sar Bäck här prov på sin energiska förmåga att med hjälp av ett rikhaltigt material bestående av offentlig statistik, arkiv, enkäter, intervjuer och fallstudier ge en ingående beskrivning av de nya medborgarna i vårt land, fortfarande klart under- representerade i den politiska processen. Det är i kommunerna som invandrapolitiken utfor- mas, och Bäck visar mycket konkret hur kom- munerne utformar sin politik för bl. a. hem- språksundervisning, boende för äldre invandrar- re och organisering av flyktigmottagandet. Författaren har i dessa skrifter gått i bräsch för ett nytt forskningsområde och diskuterar initie- rat målkonflikter och möjligheter i invandrapo- litiken.

Som forskningsledare har Bäck gjort betydel- sefulla insatser dels i de projekt, vars rapporter nyss refererats, dels inom forskarutbildningen vid Förvaltningshögskolan både vad gäller handledning och kurser.

Pedagogiskt är Henry Bäck väl meriterad efter sin långa tjänstgöring. Han har omfattande erfarenhet av grundutbildningen på alla nivåer, särskilt ventileringen av uppsatser inom pol.mag.-programmet. I Stockholm handledde han en forskarstuderande till lic.-examen och en till doktorsexamen. Vid Förvaltningshögskolan i Göteborg handleder han för närvarande tio doktorander. Då skolan är relativt ny, har endast en av dem hunnit avlägga lic.-examen. Bäck har givit specialkurser och varit föreläsare vid ett flertal svenska universitet.

Administrativt står han likaså starkt. Han har varit studierektor i Stockholm och är nu ställföreträdande prefekt i Göteborg. Han har byggt upp forskarutbildningen vid Förvaltningshögskolan, medverkat till att en uppmärksammas vetenskaplig tidskrift kommit till och arrangerat konferenser med doktorander på svensk, nordisk och europeisk basis. Han har varit kursansvarig och suttit i utbildningsnämnder. Efter 25 års erfarenhet av politiskt arbete, som kommunalt förtroendevald och gruppleddare för sitt parti, har han erfarenhet av samverkan med samhället. Han har också engagerat sig för forskningsinformation.

Bäck har en begränsad internationell publicering.

Genom att Henry Bäck redan innehaft en lärostol i Göteborg i flera år är hans professorskompetens naturligtvis solklar och han framstår som väl meriterad såväl vetenskapligt, pedagogiskt som administrativt. Bäck förenar en sofistikerad metodisk färdighet med tematisk bredd och på sitt specialområde, de svenska kommunerna, framstår han som en ledande forskare med osedvanlig kunnighet och teoretisk originalitet.

Marie Demker

Marie Demker (f. 1960) disputerade 1993 vid Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet. Hon har sedan fortsatt där som forskare och forskarassistent och blev docent 1996.

Demkers vetenskapliga produktion ligger huvudsakligen inom områdena fransk politik, allmänna partistudier och utrikespolitik.

Doktorsavhandlingen *I nationens intresse? Gaullismens partiideologi 1947-90* (1993) behandlar partiideologisk utveckling och förändring. Avhandlingen analyserar ideologisk förändring som en potentiell funktion av tre faktorer: valnederlag, ny valordning eller nya parti, ledarbyte / intern organisationsändring. Metoden är kvalitativ textanalys. Arbetet är gediget koncipierat och i god kontakt med den väsentligaste franska litteraturen inom området. Anmärkningsvärt nog är avhandlingen skriven på svenska och når därmed inte de franska läsare, som borde ha störst intresse av den. Två engelskspråkiga artiklar är utgivna med material från avhandlingen, delvis överlappande.

I boken *Utrikespolitiken som slagfält. De svenska partierna och utrikesfrågorna* (1995) (med Ulf Bjereld) tar Demker upp temat partier, ideologi och utrikespolitik, som länge varit ett något sparsamt utforskat tema både i Sverige och utomlands, varför verket redan av detta skäl förtjänar uppmärksamhet. Både verket som helhet och de flesta enskilda delarna motsvarar höga förväntningar. Bjereld och Demker har skrivit inlednings- och avslutningskapitlen gemensamt. Uppläggningsen av boken är klar och systematisk och förankrad i den internationella litteraturen. Utrikespolitiken framställs som i huvudsak indirekt påverkningssbar genom politiseringseffekter på sex arenor (väljararenan, den parlamentariska arenan, den partiinterna arenan, implementeringsarenan, mediearenan, den internationella arenan). Demker har ensam skrivit ca 170 s. Några av hennes kapitel drar växlar på vad hon gjort i andra sammanhang men de placeras här i en ny kontext: kapitel tre om partikongresser, kapitel fem om partiideologier, kapitel åtta om Algerietkriget och kapitel tio om säkerhetspolitiken under 1980-talet. I det senare skönjs vissa svagheter när det gäller analysen av nordiska relationer. Hennes bidrag är ett klart positivt tillskott på den empiriska sidan. Allt om allt står man här inför en vägande studie, både i bredd och djup, även om boken på den formella sidan har vissa skönhetsfel. En engelskspråkig sammanfattning föreligger tillsammans med Bjereld i artikelform, "Foreign Policy as Battlefield", *Scandinavian Political Studies* 2000.

Sverige och Algeriets frigörelse 1954-1962 (1996) är en delstudie i projektet "Sverige under kalla kriget". Problemställningen är: När svängde svensk policy vis-a-vis befrielseerörelser – och varför? Studien använder historisk metod, är analytisk klar och systematisk men saknar djupare teoretisk förankring. Som läsare efterlyser man en bättre kontakt med viktiga delar av litteraturen.

Religion och Politik. Den europeiska kristdemokratins dilemma (1998) är en jämförelse av de europeiska kristdemokratiska partierna, främst i Frankrike, Belgien och Sverige. Demker har lagt upp denna undersökning på ett sätt som väcker förvåning. Valet av fall är svårbegripligt, då hon inte ger några skäl till att hon uteslutit länder med starka kristdemokratiska partier – t.ex. Tyskland, eller Italien. Materialet är dels surveydata, som dock uppvisar brister i fråga om jämförbarhet, dels dokumentariskt material, som underkastas kvalitativ innehållsanalys. Behandlingen av fallet Belgien är anmärkningsvärd. Detta land diskuteras med utgångspunkt från en annan problemställning än studiesyftet, nämligen övernationalitetens betydelse, vilket även sägs vara kristdemokratins mål. På det hela taget är boken mindre väl sammanhållen. En engelskspråkig sammanfattning föreligger.

Ingenmansland? Svensk immigrationspolitik i utrikespolitisk belysning (1999) (medförf. Cecilia Malmström) tar upp det utrikespolitiska perspektivet i invandringsspolitiken. Syftet är att "lägga särskild vikt vid statens dubbla roller i samspelet mellan internationella och nationella åtaganden ifråga om den globala migrationen." Den svenska immigrationspolitiken 1965-95 står i fokus, med vikten lagd vid den svenska utrikespolitikens betydelse för immigrationspolitiken. Demker har ensam skrivit två kapitel och är medförfattare till inlednings- och avslutningskapitlen. Materialet är eklektiskt och som forskningsarbete betraktat är denna lilla studie en smula episodisk och ytlig.

Som pedagogisk merit kan Demker liksom Bjereld åberopa boken *Varför vetenskap?* (1999). Boken rör sig i snabba språng, måhända väl snabba, mellan metodologiska och vetenskapsteoretiska plan och nyttiga råd blandas

med tillspetsade, kontroversiella och korthuggna omdömen. Man möts av en viss ovilja att problematisera de egna utgångspunkterna och författarna har uppenbarligen inte beaktat att styrkan i den egna ståndpunkten inte försvagas utan tvärtom förstärks genom en kritisk diskussion av den valda ansatsen, i det här fallet en i och för sig sunt positivistisk grundhållning. Intrycket av en något hastigt producerad bok förstärks av att upphovsmannen till idéerna om *method of agreement* och *method of difference* identifieras som C. Wright Mills i stället för John Stuart Mill (s. 80).

Demker har även författat en lärobok om fransk politik *Från Bastiljen till Maastricht* (1996) och omarbetat en lärobok i komparativ politik. Hennes undervisningserfarenhet omfattar 1250 timmars undervisning och handledning. Hon har handlett en doktorand fram till disputation.

Bland hennes administrativa meriter kan nämnas att hon aktivt deltagit aktivt i ledningen av sitt lärosäte på olika nivåer i ett flertal nämnder och arbetsgrupper och varit jämställdhetsombud och fackligt arbetsplatsombud.

Sammanfattningsvis kommer vi till slutsatsen att Marie Demker ännu inte till fullo demonstrerat sin professorskompetens. Boken med Bjereld är hennes hittills tyngsta arbete, där hon gjort en självständig insats som empiriker; över huvud taget är empiriska undersökningar av partier och ideologier henne starka sida. Som teoretiker, däremot, brister hon i originalitet, hon är alltför försiktig och använder hellre andras idéer, typologier och data. Forskningsmässigt räcker sålunda ännu inte hennes meriter för professur; på den pedagogiska sidan har hon med knapp marginal passerat ribban; när det gäller administrativa kvalifikationer står hon relativt starkt.

Sven Eliaeson

Sven Eliaeson (f. 1948) disputerade i Uppsala 1982, var högskolelektor i Karlstad 1990-2000 och blev docent i Stockholm 1996. Han har varit gymnasielektor, universitetsanställd på projekt och gästforskare utomlands.

Doktorsavhandlingen *Bilden av Max Weber* (1982) är Eliaesons enda publicerade monografi. Det är inte Weber som här behandlas, inte heller i första hand "sekundärdiskursen" om Webers verk utan författaren urskiljer något han kallar "tertiärdiskursen", varmed avses "texter som behandlar bilden av Weber, hans inflytande och betydelse". Vari skillnaden mellan sekundär- och terciärdiskursen består är inte alltid klar för läsaren. Anmärkningsvärt nog är doktorsavhandlingen inte medsänd. I stället föreläggs vi ett antal artiklar om Weber på svenska, engelska och tyska samt Eliaesons tyngsta merit, manuskriptet "Max Weber's Methodologies. Interpretation and Critique" (version juli 1996), med vilket Eliaeson fortfarande arbetade vid ansökningstillfället; i ansökan talar han om "konvertering till studentvänlig prosa" och att han "just lägger sista handen" vid detta manus. Eliaeson visar imponerande beläsenhet, har en förkärlek för lärdomshistoriska interiörer och ingår i internationella nätverk med denna inriktning. Hans egna analyser brister tyvärr i analytisk skärpa och det är slående att en forskare som ägnat sitt liv åt metodologiska frågeställningar hos Weber själv inte kan arbeta med större metodisk strängens. Mindre uppsatser om Gunnar Myrdal och Axel Hägerström lägger föga till Eliaesons forskningsprofil, som måste betecknas som mycket smal.

Om Eliaesons pedagogiska meriter är att säga att han undervisat inom grundutbildningen i statskunskap, medverkat i läroböcker och även något deltagit i doktorandundervisning. Omfattande studentkritik mot hans undervisning i Karlstad ledde till att han lämnade sitt lektorat år 2000.

Eliaeson har obetydliga administrativa meriter.

Vi finner att Sven Eliaeson inte är kompetent för professur i statsvetenskap.

Tommy Möller

Tommy Möller (f. 1958) disputerade 1986 i Uppsala, där han blev docent 1996. År 1989-1997 var han universitetslektor i statskunskap i Uppsala, därefter i Stockholm.

Möller debuterade som partiforskare. I doktorsavhandlingen *Borgerlig samverkan* (1986) förelade han sig uppgiften att belysa de borgerliga partiernas inbördes förhållanden 1957-1976, från bondeförbundets uppbrott från den röd-gröna koalitionen till bildandet av regeringen Fälldins repartiregering. Nyansrikt och insiktsfullt följer han kronologiskt det gradvisa närmandet mellan partierna såsom det framgår av den offentliga debatten i tidningar, tidskrifter och riksdagstryck. Framställningen får karaktär av modern historieskildring utan djupare teoretisk problematisering. Några avslutningsvis framförda reflektioner i anslutning till den internationella litteraturen om oppositionens roll i skilda demokratiska system skulle med fördel ha kunnat utvecklas till en mera analytiskt upplagd studie.

Med Gullan Gidlund har Möller för Demokratitredningen publicerat *Demokratis trotjänare* (SOU 1999:130), där partiernas väljar- och medlemskris behandlas. Ambitionen är dock inte bara att kasta nytt ljus över dystra aktivitets-siffror. Författarna vill också närmare uppmärksamma dem som trots allt bär upp vad som finns kvar av partisystemet. Materialet utgörs främst av en enkät till ordförandena i partiernas kommunorganisationer, till stora delar en uppföljning av tidigare enkäter vilket ger intressanta jämförelser och möjlighet till dynamisk analys. Mot nedgången i den traditionella verksamheten kontrasteras de starkt handlingsinriktade medborgare som verkar i alternativa sammanslutningar. Förnyelsen i kommunerna i form av dialoger, nätverk, friare anslutningsformer som inte kräver att vederbörande "köper hela åsiktspaket" och ny teknik för kommunikation redovisas på ett sätt som vi inte sett tidigare. De gamla statsvetenskapliga teorierna à la Maurice Duverger hindrar oss från att se detta nya, skriver författarna i denna fräscha och intresseväckande studie.

Ett antal uppsatser ger ytterligare vackra prov på Möllers förtrogenhet med de svenska partiernas aktuella problem.

Närbesläktat detta tema är Möllers studier av medborgarnas roll i den politiska processen. I *Brukare och klienter i välfärdsstaten: om missnöje och påverkansmöjligheter inom barn- och*

aldreomsorg (1996) analyserar Möller hur den svenska demokratis förändring från en kollektivistisk till en mera individualistisk modell får konsekvenser för medborgarnas uppfattning om politiker och politik inom de i titeln angivna två områdena. Materialet består av 120 djupintervjuer valda i ett trestegsförfarande (policyområde, kommuner och intervjupersoner) och metoden den kvalitativa fallstudien med ett ovanligt stort antal fall, något som naturligtvis förbättrar möjligheten till mera generella slutsatser; om denna och andra metodfrågor för Möller ett ingående resonemang i god kontakt med litteraturen. Drygt två tredjedelar av de intervjuade visar sig vara nöjda med "servicedemokratin". Någon skillnad att tala om finns ej mellan missnöjets omfattning inom barnomsorgen respektive äldreomsorgen men däremot föreligger en annan påfallande attitydskillnad: medan småbarnsföräldrarna självsäkert framför sina anspråk, upplever de äldre ett underläge i mötet med det allmänna. På ett intresseväckande sätt sätter Möller in sina resultat i ett demokrati-teoretiskt sammanhang. Efter ambitiösa begreppsanalyser ("om demokrati", "om missnöje", "om påverkan") tolkar Möller efter Robert Putnam sina empiriska resultat så, att "den lilla demokratin" som människor har en vardagserfarenhet av är en potential för vitalisering av "den stora demokratin" utan att detta nödvändigtvis behöver innebära egenintressets triumf, då varje medborgare har *flera* lojaliteter (t.ex. småbarnsförälder, skattebetalare, anställd inom sjukvården och barn till brukare av äldreomsorg). Av allt att döma står vi inför ett dilemma, slutar Möller, om vi skall främja utvecklingen mot en sådan brukarbaserad demokrati vilket synes vara inom möjligheternas ram, när den kan medföra "att den klassiska medborgarrollen, som redan är hårt anfrätt, riskerar att vittra sönder ytterligare".

Demokratis kris i ljuset av ett stigande politikermissnöje är ett återkommande tema i Möllers skrifter. I *Politikens meningslöshet: om misstro, cynism och utanförskap* (numera utgiven 2000) återvänder han till detta problem. Han gör det genom en sekundäranalys av materialet från den förra undersökningen och sätter den här gången lärt och elegant in det i den stora internationella diskursen. Svårighetsgraden för detta projekt

måste betecknas som hög, validitetsproblemen är stora, bilden är motsägelsefull och mångfasetterad. Någon självständig prövning genomförs inte av de många hypoteser som framförs i litteraturen. Forskningsstrategiskt vill vi ändå tillmäta denna diskursöversikt betydande värde.

Möller har publicerat flera uppsatser inom området.

Slutligen har Tommy Möller skrivit två böcker om konstitutionella problem, dels *Folket som rådgivare och beslutsfattare* (SOU 1997:56) som huvudsekreterare i Folkområdningsutredningen, dels med Sören Holmberg *Premiär för personval* (SOU 1999:92) som expert i Rådet för utvärdering av 1998 års val. Båda utredningarna har i hög grad vetenskaplig karaktär. Den förra gäller beskrivning och analys av erfarenheter av folkområdnings i Sverige och andra länder, den senare en analys av personvalsreformen. Arbetena präglas av Möllers välkända känsla för gedigenhet, komplikation och försiktighet i slutsatsdragningen.

Möller har erfarenhet av forskningsledning och har, som framgått, deltagit i omfattande projektarbete.

Pedagogiskt har Möller betydande erfarenhet av grundutbildningen i statsvetenskap på alla nivåer i Uppsala och Stockholm. Han har tagit initiativ till nya kurser, utarbetat läromedel för fallstudieseminarium och tillsammans med Mats Bäck skrivit den flitigt använda läroboken *Partier och organisationer* (Fjärde upplagan 1997). Hans erfarenhet av forskarutbildning och handledning är mera begränsad men inte obefintlig; han har givit doktorandkurser och varit biträdande handledare för en doktorand fram till disputation samt handleder för närvarande en doktorand.

Administrativt kan Möller åberopa för en statsvetare relevanta erfarenheter från utredningsväsende och politik både på kommunnivå (borgarrådssekreterare i Stockholms stadshus) och riksnivå (politisk sekreterare i Moderata samlingspartiet). Han har ägnat sig åt omfattande forskningsinformation.

Möllers internationella publicering är obetydlig.

Sammanfattningsvis vill vi uttala att Tommy Möller enligt vår uppfattning utan minsta tvekan

innehar professorskompetens i statsvetenskap. Pedagogiskt är han väl meriterad, administrativt tillfredsställande meriterad. Forskningsmässigt utmärks Tommy Möller av mångsidighet, självständighet, engagemang och produktivitet. Hans iver att i god kontakt med den internationella litteraturen komma till klarhet om den svenska demokratis grundproblem ger goda löften för framtiden.

Victor A. Pestoff

Victor Pestoff (f. 1941) blev år 1977 fil. dr. i statsvetenskap vid Stockholms universitet. Efter disputationen knöts han fram till 1984 till statsvetenskapliga institutionen och sedermera till företagsekonomiska institutionen vid Stockholms universitet. Han har under en tjuoårsperiod varit lärare och forskare vid dessa institutioner, inte sällan finansierad med externa medel. Han har också på deltid bedrivit seminarieverksamhet vid the International Graduate School i Stockholm (1979- 1989) och undervisat vid sociologiska institutionen, Stockholms universitet. Victor Pestoff har varit gästlärare och gästprofessor vid universitet utanför Sverige. År 1996 började han undervisa vid Södertörns högskola och blev 1999 befordrad till professor i statsvetenskap. För närvarande är han även ämnesansvarig för statsvetenskapen vid Södertörns högskola.

I sin forskning behandlar Victor Pestoff frivilliga organisationer, konsumentpolitik och kooperation, näringslivsorganisationer samt omvandlingen av östra Europa och välfärdsstatsomvandling i Sverige. Ämnet för doktorsavhandlingen är *Voluntary Associations and Nordic Party Systems* (1977). Här beskrivs det multipla medlemskapet i frivilliga organisationer i Finland, Norge och Sverige och hur det korstryck som detta medlemskap ofta ger upphov till påverkar politiska attityder. Arbetet utgör ett ambitiöst försök att tillämpa pluralistisk korstrycksteori och anlägga såväl mikro- som makroperspektiv på organisationerna. De data som analyseras är huvudsakligen av sekundärtyp. Tolkningarna och slutsatserna är intressanta även om den empiriska basen inte är fullt ut sta-

bil och de teoretiska resonemangen i vissa delar tveksamma.

En mångsidig rapport från företagsekonomiska institutionen *Organizations in Negotiated Economies* (1989) har karaktär av sammanfattande översikt. Tyngdpunkten ligger på jämförelser mellan Sverige och andra nordiska länder när det gäller intresseorganisationernas roll på marknaden. Innehållet i de skilda avsnitten utgörs av tidigare och i andra sammanhang presenterade rapporter av olika slag. Något egentligt försök att integrera innehållet i dessa görs inte. Framställningen är mycket informationsrik. Att dra några mer generella slutsatser på basis av det material som presenteras är dock svårt.

Victor Pestoff har en utpräglad känsla för vad som rör sig i tiden. I denna anda har han intresserat sig för hur ansvaret fördelar sig mellan staten och frivilligorganisationerna när det gäller att bekämpa sjukdomen AIDS. Som ett resultat av dessa studier har han (tillsammans med Dagmar von Walden Laing) skrivit *HIV-AIDS - Handbook Dictionary* (1993) och ett kapitel om Sverige, "The Role of Non-Profit Organizations in Managing HIV/AIDS in Sweden" i *Managing AIDS* (1997), där motsvarande ämne analyseras med utgångspunkt tagen i situationen i ett antal andra europeiska länder. Frågeställningen gäller om och i så fall hur frivilligorganisationerna bidrar till att förverkliga hälsopolitiska mål. Slutsatsen är att frivilligorganisationerna har en särskild förmåga att nå dem som är smittade och sjuka samt att de fungerar både som komplement, supplement och alternativ till offentliga vårdinsatser inom detta område. Framställningen utgör en god beskrivning av ett viktigt policyfält.

Konsumentpolitik och kooperation är två varandra näraliggande forskningsområden där Victor Pestoff i olika internationella nätverk varit aktiv under mer än en tjuoårsperiod. Redan 1980 publicerade han (tillsammans med Jan-Åke Dellenbrant) en artikel i *Statsvetenskaplig Tidskrift*. Senare har han belyst frågor i detta fält från en rad olika utgångspunkter. Konsumentinflytandefrågor behandlas till exempel i en promemoria från Finansdepartementet (Ds Fi 1984:15) och organisationernas medverkan i förhandlingar om konsumentpolitiken i en arti-

kel i *Tidskrift för Rättsociologi* 1989. I 1983 års *International Yearbook of Organizational Democracy* med Colin Crouch och Frank A. Heller som redaktörer bidrar Victor Pestoff med ett kapitel om Sverige. Där diskuterar han varför den kooperativa rörelsen förlorar medlemmar på 1980-talet liksom mer generellt de dilemman som den svenska kooperationsrörelsen står inför. I boken *Between Markets and Politics—Cooperatives in Sweden* (1991) beskrivs och sammanfattas kunskapen om den kooperativa rörelsen.

Av de sex skrifter som Victor Pestoff återoppar inom området näringslivsorganisationer ingår två i den under rubriken frivilligorganisationer presenterade rapporten "Organizations in negotiated economies". En av de fyra återstående är en skrift *Näringslivsorganisationerna och Politiken i Sverige* (1987) avsedd för information och utbildning inom TCO. Den är ett exempel på att Victor Pestoff med beundransvärd energi kontinuerligt producerar material som lämpar sig för den så kallade tredje uppgiften. Också tre ytterligare uppsatser på temat kännetecknas av informationsrikedom och goda översiktliga beskrivningar.

Vid Sovjetunionens upplösning flyttade Pestoff snabbt över sitt intresse till östra Europas utveckling, särskilt socialförsäkringssystemens reformering, och tillämpade sina gedigna kunskaper om frivilligorganisering, konsumentpolitik och relationerna mellan stat och organisationer i en ny politisk kontext. Hans tyngst vägande arbete inom detta område är *Reforming Social Services in Central and Eastern European eleven nation overview* (1995) publicerad av Cracow Academy of Economics. Denna drygt 400-sidiga bok innehåller en imponerande mängd information om välfärdspolitik, uppbyggnaden av det civila samhället och omstruktureringen av offentlig sektor i de stater som blir föremål för analys. Victor Pestoff är bokens redaktör och svarar själv för del I (101 sidor) samt slutkapitlet (23 sidor). Han gör i de egna texterna ambitiösa försök att klassificera och jämföra reformprocesserna och vad de lett fram till. Såväl hans insatser som redaktör för denna bok som hans egen analys på detta område är klart vetenskapligt meriterande.

Intresset för sociala aspekter av välfärdssamhället liksom relationerna mellan staten och det civila samhället är teman som återkommer också i Pestoffs studier av Sverige. I boken *Beyond the Market and State—Social Enterprises and Civil Democracy in a Welfare Society* (1998) redovisas en bred analys av villkoren i arbetslivet samt resultat från empiriska studier av attityder till kommunal och kooperativ barnomsorg. Framställningen domineras till en början av diskussioner om lämpliga teoretiska anknytningspunkter för studier av arbetsmiljö och välfärd. Exempel på populära begrepp som behandlas är civilt samhälle, civil demokrati, välfärdsregimer, "governmental failure" och "multi-stakeholder organizations". Pestoff demonstrerar därigenom bred beläsenhet inom aktuell samhällsvetenskaplig litteratur men har svårare att precisera sina egna teoretiska utgångspunkter. Empiriskt fokuserar analysen inte minst på kvinnors arbetsmiljö och deras föreställningar om hur den kan förbättras. I dessa analyser skulle Pestoff med fördel ha kunnat knyta an till statsvetenskaplig genusforskning.

Pestoff har en omfattande pedagogisk meritering. Han har varit knuten till flera samhällsvetenskapliga institutioner vid Stockholms universitet. Särskilt stora är hans erfarenheter av att undervisa i företagsekonomi, statsvetenskap och sociologi. Han har också under kortare perioder varit verksam som lärare vid en rad universitet utanför Sverige. Det faktum att ett stort antal av de arbeten han författat har karaktär av handböcker och översiktsarbeten illustrerar att Pestoff kontinuerligt strävar efter att informera och undervisa också andra än studenter. När det gäller undervisning inom universitet har han erfarenhet av såväl grund- som forskarutbildning samt av undervisning på såväl engelska som svenska språket. Han har också självständigt svarat för att utveckla kurser med anknytning till de egna specialområdena. Han lämnar knapphändiga upplysningar om handledning och tycks inte ha handlett någon doktorand till disputation.

Hans administrativa meriter är inte lika omfattande som hans pedagogiska. De består huvudsakligen i erfarenhet av att organisera internationella konferenser, leda forskningsgrupper och

ansvara för utbytesprogram. Till Pestoffs administrativa meriter hör också det faktum att han 1998 utsågs till ämnesansvarig i statsvetenskap vid Södertörns högskola.

Sammanfattningsvis kan konstateras att Pestoff blev kompetensförklarad för professur i och med befordran. Han förefaller inte ha handlett men har i övrigt en omfattande pedagogisk meritering samt uppfyller kraven på administrativ kompetens. Som forskare är han produktiv och engagerad med en tydligt komparativt fokus. Inom sina specialområden deltar han aktivt i den internationella debatten och det internationella samarbetet och ägnar sig gärna åt bred forskningsinformation. Svagheten i hans forskningsprofil är att hans skrifter ofta präglas av stora inslag av deskription och en därtill relaterad brist på generaliserande utsagor.

Diane Sainsbury

Diane Sainsbury (f.1939) avlade år 1973 fil. filosofie licentiatexamen vid Stockholms universitet. Sju år senare disputerade hon vid samma universitet. Hon har alltsedan 1970, med kortare avbrott, varit verksam som lärare vid Stockholms universitet. Under åren 1991-1992 var hon föreståndare för "The International Graduate School" där hon dessförinnan bland annat fungerat som ställföreträdande föreståndare. Sedan 1992 är hon docent och har under vissa perioder varit t.f. professor. Hon har varit gästprofessor vid utländska universitet och ingår i tidskriftsredaktioner. Diane Sainsbury är numera befordrad till professor i statsvetenskap vid Stockholms universitet.

Diane Sainsburys forskning kan indelas i fyra områden: ideologi; partier strategier och val; politiskt deltagande och rekrytering samt välfärdstaten och socialpolitik i bred bemärkelse.

Doktorsavhandlingen *Swedish Social Democratic Ideology and Electoral Politics 1944-1948* (1980) hör hemma i det första huvudområdet. Framställningen har, som framgår av titeln, sitt fokus på interaktionen mellan ideologi och elektoral politik. Huvudfrågan gäller vilken roll ideologin spelar för den elektorala politiken och vilken inverkan den elektorala politiken har på

ideologin. Diane Sainsbury genomför i avhandlingen en kritisk granskning av centrala begrepp inom statsvetenskapen. Det empiriska underlaget utgörs bl.a. av valpropaganda som används för att belysa vissa funktioner hos ideologin sådana den kan avläsas i propagandamaterialet. Även om hennes ibland mycket bestämda påståenden om den taktiska användningen av ideologiska uttalanden i svensk inrikespolitik under fyrtioalet inte alltid är övertygande, är avhandlingen, framför allt på det teoretiska planet, ändå en god merit. Försöken att belysa inte bara idéernas innehåll utan också dess funktioner har även resulterat i intressanta uppsatser. I "Theoretical Perspectives in Analyzing Ideological Change and Persistence: The Case of Swedish Social Democratic Party Ideology", *Scandinavian Political Studies* 1981, gör hon ett försök att konstruera en modell för ideologisk förändring. I en senare artikel "The End of Ideology Debate Revisited", *Scandinavian Political Studies* 1986, analyserar hon ideologifunktionen och ger ett självständigt bidrag till en för statsvetenskapen viktig debatt. I "Swedish Social Democrats and the Legacy of Continuous Reform: An Asset or a Dilemma", *West European Politics* 1991, behandlas det svenska socialdemokratiska partiets förmåga till ideologisk förnyelse. Här demonstrerar författarinnan sin förtrogenhet med såväl parti- som ideologiforskning. Uppsatsen bildar en slags övergång till det andra forskningsområdet "partier, strategier och val".

Som partiforskare är Daine Sainsbury intresserad av jämförande studier, särskilt skillnader och likheter mellan de socialdemokratiska partierna i Danmark, Norge och Sverige. Resultaten är publicerade i en rad uppsatser om partiernas roll i det politiska systemet, varvid hon visar att hon behärskar massdataanalys och gör kvalificerade inlägg i den särskilt under 1970- och 1980-talen intensiva internationella debatten om partiernas minskade betydelse. Detta är en fråga som hon för övrigt redan behandlade i en välskrivna uppsats år 1983, där hon presenterade data som gör det mindre troligt att orsakerna är att söka i konkurrerande politisk organisering.

Som ett resultat av att Diane Sainsburys aktiva ledarskap för ett par av ECPR (European Consortium for Political Research) organiserade ar-

betsgrupper har hon som gästredaktör ansvarat för *European Journal of Political Research* no 1, 1990. Här bidrar hon med såväl en översikt av som en teoretisk genomlysning av sambandet mellan partistrategier och väljarbeteende. I sin introduktion till tidskriftsutgåvan liksom vid analysen av longitudinella data från Danmark, Norge och Sverige visar Diane Sainsbury sin förmåga att koppla samman teori och empiri och ta ett brett analytiskt grepp på frågor som är av yttersta vikt för förståelsen av hur demokratiska välfärdsstater fungerar.

Under den könsneutrala rubriken "politiskt deltagande och rekrytering" redovisas ett antal artiklar där kvinnorepresentationen i Skandinavien, England och USA jämförs. Empiriska analyser presenteras av variationerna i kvinnorepresentationens omfattning. Dessutom analyserar hon i den tankeväckande uppsatsen "Rights without Seats: the Puzzle of Women's Legislative Recruitment in Australia" (accepterad för publicering i en antologi) frågan om varför det dröjde 40 år efter det att kvinnorna blev valbara tills den första kvinnan blev invald i det australiensiska parlamentet. I andra uppsatser vidgas det analytiska perspektivet så att det inkluderar kvinnornas eget agerande för ökad representation. Diane Sainsbury kommer fram till att kvinnornas strategier inte minst ifråga om relationerna till de politiska partierna varit en betydelsefull faktor för deras framgångar när det gäller att bli representerade i Sveriges Riksdag. Hon kritiserar andra forskare inom detta fält för att dra slutsatser på basis av alltför ensidiga förklaringsfaktorer och polemiserar på ett övertygande sätt mot den bild av Sverige som vuxit fram internationellt, där Sverige ses som ett land där statsfeminism praktiseras men där det inte finns några feministerna. Hennes slutsats att en analys av kvinnornas eget agerande är nödvändig för att modifiera detta synsätt utgör ett utomordentligt viktigt bidrag till forskningen om kvinnorepresentation och orsakerna till att den varierar mellan länder och över tid.

I sin analys av välfärdsstaten och socialpolitiken i bred bemärkelse framträder Diane Sainsbury som en skicklig statsvetare med tydlig genusteoretisk inriktning. Hon har inom detta område utgivit en bok samt varit redaktör för två

andra. I en första av antologierna förs genus in som en självständig och betydelsefull ingrediens i den komparativa välfärdsstatsforskningen. I boken *Gender, Equality and Welfare States* (1996) analyseras välfärdspolitikerna i England, Nederländerna, Sverige och USA. Här behandlas frågor om i vilken utsträckning policyformulering och lagstiftning återspeglar arbetsfördelningen mellan kvinnor och män i familjen och samhället samt hur olika typer av policies kan påverka och förändra fördelningen av rättigheter och välfärd mellan könen. Man läser med nöje denna djupborrande analys även om man inte kan undgå att notera att den svenska välfärdsmodellen i den politiska korrekthetens namn framställs som ett slags jämställdhetsideal utan att författarinnan bryr sig om att i just detta fall leverera sådan ideologikritik, som hon annars excellerar i. I en andra antologi vidareutvecklas den analysram som började formuleras i boken från 1996. Här jämför hon förhållandena i Danmark, Norge, Finland och Sverige och lägger skickligt fram en empiriskt grundad syntes mellan feministisk forskning och mer traditionell statsvetenskaplig forskning. Sainsburys sammantagna genusvetenskapliga forskning framstår som en vetenskapligt mycket tungt vägande merit.

Diane Sainsbury har en omfattande och kvalificerad pedagogisk meritering. Hon har undervisat på grund- och forskarutbildningsnivå, varit handledare för både magisterstuderande och doktorander vid statsvetenskapliga institutionen i Stockholm. Där har hon också varit ansvarig för det allmänna seminariet inom forskarutbildningen. Hon har också under långa perioder fungerat som lärare vid Institute for English-Speaking Students samt vid Stockholm Junior Year och International Graduate School. Diane Sainsbury har, överallt där hon varit verksam, ofta själv ofta utformat de kurser som hon senare genomför som lärare. Till hennes gedigna pedagogiska meritering bidrar också att hon medverkat i läroböcker samt att flera av hennes vetenskapliga arbeten används som kurslitteratur.

Även om Diane Sainsburys administrativa meriter inte är lika omfattande som hennes pedagogiska och vetenskapliga så är hon klart kompetent också i detta avseende. Hon har erfa-

renhet av att vara såväl studierektor som föreståndare vid International Graduate School i Stockholm.

Diane Sainsbury blev kompetensförklarad för professur i och med befordran. Hon framstår som väl kvalificerad i alla de avseenden som är av vikt för den här aktuella tjänsten. Hennes pedagogiska meriter är allsidiga och omfattande och hon har tillfredsställande administrativa meriter. Som forskare är hon produktiv och deltar i den internationella debatten i breda och för statsvetenskapen centrala frågor. Hon har en omfattande internationell publicering. Särskilt Sainsburys genusteoretiska analys av välfärdsforskningen sådan den framträder i hennes senast publicerade arbeten visar att hon är en skicklig analytiker med kvalificerad förmåga att ge ett självständigt teoretiskt bidrag och samtidigt redovisa och tolka stora empiriska material.

Sammanfattande omdöme om de sökande till Lars Hiertas professur

Som framgått av beskrivningarna av de sökandes meriter menar jag att Sven Eliaeson inte är kompetent för en professur i statsvetenskap och att Marie Demker ännu inte till fullo demonstrerat sin professorskompetens. Bland de återstående fem är Victor A. Pestoff den klart svagaste. Han är visserligen en god forskare som deltar i den internationella debatten inom sina specialområden, men när det gäller analytisk skärpa och erfarenhet av forskarhandledning kan han inte mäta sig med de övriga fyra. Inte heller ifråga om ledarskap och administrativ skicklighet når han upp till samma nivå som Bjereld, Bäck, Möller och Sainsbury.

Vid en jämförelse mellan de fyra i tätgruppen konstaterar jag, att Henry Bäck och Diane Sainsbury när det gäller vetenskapliga meriter placeerar sig klart före Ulf Bjereld och Tommy Möller. De två seniora forskarna Bäck och Sainsbury har naturligt nog en mer omfattande produktion än Bjereld och Möller som båda är födda under senare delen av 1950-talet. Inte heller när det gäller vetenskaplig skicklighet når Bjereld och Möller upp till samma nivå som Bäck och Sainsbury. Såväl Bjereld som Möller är emellertid väl

meriterade forskare som också i framtiden kan förväntas ge betydande bidrag till den statsvetenskapliga forskningen. Båda demonstrerar förmåga att överskrida subdisciplinärgränser och formulera intressanta och delvis nya frågeställningar samt ge betydande empiriska och teoretiska bidrag. När det gäller pedagogisk och administrativ skicklighet har både Bjereld och Möller goda meriter, men kan ändå inte fullt ut mäta sig med de två främsta kandidaterna till professuren.

Slutligen återstår en jämförelse mellan Henry Bäck och Diane Sainsbury. Det är två forskare som arbetar på ganska skilda statsvetenskapliga fält. Bäck är en mycket skicklig kommun- och förvaltningsforskare som också gjort stora insatser inom invandrarforskningen liksom på flera andra områden. Också Sainsbury uppvisar en bred forskningsprofil. Hon anlägger komparativa perspektiv och analyserar frågor om ideologier, politiska partier, val, deltagande i politiken och välfärdsstatens utveckling m.m. Båda är skickliga empiriker som också förmår ge betydande teoretiska bidrag. Inom sina respektive forskningsområden fyller båda högt ställda kvalitetskrav. En skillnad mellan dem är att Sainsburys internationella publicering är stor medan Bäckes är mer begränsad. Min bedömning är också, att Sainsbury bl.a. genom sitt genusteoretiska och komparativa ”grepp” demonstrerar en högre grad av skicklighet och originalitet i sin forskning. Jag sätter henne därför klart före Bäck när det gäller vetenskaplig skicklighet.

Ifråga om pedagogiska meriter är båda mycket väl kvalificerade. Bäck är däremot klart överlägsen när det gäller administrativ skicklighet. Sainsbury har visserligen erfarenhet av att vara såväl studierektor som föreståndare vid International Graduate School och av att leda forskningsprojekt som inkluderar forskare från andra länder, men Bäckes meriter är ändå både mer omfattande och kvalificerande. Tyngst väger det faktum att han byggt upp forskarutbildningen vid Förvaltningshögskolan i Göteborg och att han startat den uppmärksammade vetenskapliga tidskriften *Kommunal ekonomi och politik*. Dessutom har han varit studierektor, ställföreträdande prefekt och ledamot i nämnder och styrelse såväl inom som utom universitetet.

Vid den slutliga rangordningen mellan Bäck och Sainsbury kan först sägas att jag bedömer Bäckes administrativa överlägsenhet över Sainsbury vara något större än hennes överlägsenhet ifråga om vetenskaplig skicklighet. Det blir således till slut en fråga om vilken tyngd den vetenskapliga respektive administrativa skickligheten skall tillmätas. Eftersom jag menar att den vetenskapliga skickligheten bör väga klart tyngst för en professur placerar jag toppkandidaterna i följande ordning:

1. Diane Sainsbury
2. Henry Bäck

Cunnel Gustafsson

Bedömning av sökande till Lars Hiertas professur

I fältet av professorskompetenta sökande utmärker sig speciellt två: Diane Sainsbury och Henry Bäck. Det finns ett flertal skäl till att placera Sainsbury i första förslagsrummet: Hennes självständiga teoretiska bidrag till klassiska statsvetenskapliga teman – demonstrerade med övertygande empirisk förankring, hennes sällsynta kombination av bredd och djup i forskningen, hennes starka internationella publicering och hennes gedigna pedagogiska meriter. Henry Bäck har även han levererat viktiga teoretiska och empiriska bidrag inom sina områden, vilka dock har ett smalare register än Sainsburys produktion. Hans internationella publicering kan ej heller jämföras med Sainsburys. Bäck excellerar på den metodiska sidan – här överträffar han alla andra sökande, såväl i spännvidd som i raffinering och elegans. Bäck har även en mycket stark pedagogisk meritering och är tveklöst bättre administrativt kvalificerad än Sainsbury.

Tre övriga sökanden är professorskompetenta: Ulf Bjereld, Tommy Möller och Victor Pestoff. Deras forskning och övriga profiler är relativt olika, varför det blir svårt att jämföra dem. Alla tre har på något sätt visat takter som kunde ha placerat dem i tätgruppen om dessa meriter varit starkare utvecklade eller mera konsekvent representerade i deras profiler. Ulf Bjerelds förmåga att pressa fram ny insikt från kän-

da teorier, tillika med hans penetrerande analyser av empiriskt material och hans aktiva forskningsledningsengagemang är starka meriter. Tommy Möllers djupstudier av medborgarnas villkor under välfärdsstatens fortgående förändringsprocesser har en sällsynt hög kvalitet. Victor Pestoffs studier av tredje sektor har fört detta nya empiriska fält ett viktigt steg vidare, speciellt i jämförelsen mellan Norden och det demokratiserande Östeuropa. Flertalet av dessa sökande kan förväntas stärka sina prestationer under kommande år.

Bland de övriga sökandena utmärker sig Marie Demker, vars prestanda – även om de är ojämbna i nuläget – är lovande inför framtiden.

Min rangordning av de sökande är således:

1. Diane Sainsbury
2. Henry Bäck

Olav F. Knudsen

Leif Lewins förslag till innehavare av Lars Hiertas professur

Den här gången oförhindrad att acceptera en hedrande förfrågan från Samhällsvetenskapliga fakulteten vid Stockholms universitet om att vara sakkunnig för tillsättningen av Lars Hiertas professur får jag under hänvisning till de sakkunnigas gemensamma beskrivning av de sökande för egen del överlämna följande förslag till rangordning av toppkandidaterna.

Efter vår gemensamma sakkunniggranskning återstår fem kompetenta sökande: Ulf Bjereld, Henry Bäck, Tommy Möller, Victor Pestoff och Diane Sainsbury. Vid en jämförelse dem mellan får till en början Victor Pestoff träda tillbaka. Hos denne synnerligen flitige och trendkänslige internationelle nätverksbyggare finns en stark deskriptiv slagsida och man saknar hos Pestoff ett bidrag, som mera fundamentalt förändrat vår syn på det politiska livet.

De återstående fyra, som alla enligt min bedömning skulle fullgöra tjänsten utmärkt, skulle jag vilja placera i två grupper: en tätgrupp bestående av, i bokstavsordning, Bäck och Sainsbury och en andra grupp bestående av, likaså i bokstavsordning, Bjereld och Möller. Bjereld och

Möller liknar varandra inte bara i fråga om ålder; de är födda 1957 respektive 1958. De har båda på förhållandevis kort tid åstadkommit mycket och bra, de har arbetat i stora projekt, de är utåtriktade och deltar med liv och lust i samhällsdebatten, de har visat intresse för pedagogiska frågor. Men de skiljer sig också åt. Bjereld är den noggranne empirikern, han är mera strömlinjeformad och hans schema kan ibland verka litet fyrkantigt när det appliceras på nya frågeställningar som genusvetenskap, vetenskapsfilosofi eller moralpolitik. Möller har ett mera filosofiskt intresse, han är en utpräglad syntetiker vars sammanfattningar, ehuru alltid välbalanserade, ibland får sådan prägel av common sense-resonemang att läsaren provoceras till frågan "Varför inte precis tvärtom?" Dessa invändningar förtar dock inte slutomdömet att Bjereld och Möller står i främsta raden av sin generations statsvetare.

Tätgruppen intas av de äldre forskarna Bäck och Sainsbury, som båda efter en smula diskutabla doktorsavhandlingar gjort banbrytande insatser på nya forskningsområden, där de också lagt fram förnämliga arbeten som frukter av ett långt forskarliv. Genom en allt mer suverän metodisk skicklighet har Henry Bäck i *Kommunpolitiker i den stora nyordningens tid* visat att han kan frigöra sig från det tekniska, som så länge hållit honom fången, och man ser i hans senare produktion en tydlig progression mot teori och problemdiskussion. Bäck är också pedagogiskt och administrativt väl meriterad, det senare framför allt genom uppbyggandet av Förvaltningshögskolan i Göteborg. Diane Sainsburys *Gender, Equality and Welfare States* är enligt

min uppfattning det främsta enskilda arbetet i denna konkurrens, skrivet i bästa mening god amerikansk stil: genomarbetat, professionellt, konsekvent och, för det mesta, tålmodigt argumenterande. Sainsbury är också väl meriterad pedagogiskt och administrativt, bl.a. som föreståndare för International Graduate School i Stockholm. Hon har ett försteg framför sina medsökande genom att huvuddelen av hennes produktion är internationellt publicerad, även om vi skall vara medvetna om att detta varit lättare för henne än de andra då hon är amerikanska.

Inom tätgruppen är naturligtvis en fingrering nödvändig. Pedagogiskt och administrativt skulle jag vilja beteckna Bäck och Sainsbury som i det närmaste likvärdiga. Sainsbury har ett visst försteg pedagogiskt, bl.a. genom en mera framgångsrik forskarhandledning. Bäck har ett visst försteg administrativt, då jag sätter hans insatser för Förvaltningshögskolan något framför Sainsburys föreståndarskap för Graduate School. Avgörandet måste därför sökas i kriteriet vetenskaplig skicklighet. Med all respekt för Henry Bäcks senare utveckling kommer jag då till slutsatsen att Diane Sainsbury bör sättas främst på grund av att hon i sin forskning genomgående dokumenterat en större teoretiskt medvetenhet, en distinktare problemformulering och en vidare internationell utblick.

Min rangordning blir således:

1. Diane Sainsbury
2. Henry Bäck

Leif Lewin